లా రిపోర్టులు గుర్తు పట్టికలు సిద్ధం

భారతదేశ సర్వోన్నత న్యాయస్థానం

లోగ్ గురుదత్ ఝా మరియు ఇతరులు
వర్సస్
శ్రీ పొలర్ లాల్ బిస్వాస్

[శ్రీ హరిలాల్ కానియా, ప్రధాన న్యాయమూర్తి, పతంజలి శాస్త్రి, యస్.ఆర్.దాస్ అండ్ వివియన్ బోస్ జె జె)

నేర శిక్షా స్మృతి (v/1898), సెక్షన్ 439(4) – నిర్దోషిత్వానికి వ్యతిరేకంగా పునస్సమీక్ష – హై కోర్టు అధికారాలు – వాస్తవాల అన్వేషణలను వ్యతిరేకించడం – అసంబద్ధత

నేర శిక్షాస్మృతి సెక్షన్ 439, సబ్-సెక్షన్ (1) సెక్షన్ 423 ద్వారా అప్పీలేట్ కోర్టుకు ఇవ్వబడిన ఏవైనా అధికారాలను హై కోర్టు తన విచక్షణతో వినియోగించుకోవడానికి అధికారాన్ని చేకూరుస్తుంది. అయితే సబ్-సెక్షన్ (4) "నిర్దోషిత్వ నిర్ణయాన్ని దోషి నిర్ధారణగా" మార్చే అధికారాన్ని ప్రత్యేకంగా మినహాయించింది. అయితే నిర్దోషిగా ప్రకటించిన ఉత్తర్వుకు వ్యతిరేకంగా ఒక ప్రైవేట్ పక్షదారు చేసిన పునస్సమీక్ష విన్నపాన్ని పరిష్కరించడంలో హై కోర్టు ఎటువంటి లోపం లేనప్పుడు, సాక్ష్యాధారాలను తిరిగి అంచనా వేయవచ్చు మరియు నిర్దోషిగా విడుదల చేసే వాస్తవాలను రద్దు చేయవచ్చు, దీని అర్థం కాదు, కేవలం అది నిర్దోషిని నిర్దోషిగా గుర్తించడం మరియు విచారణకు ఆదేశించడం ద్వారా అతనికి శిక్ష విధించడం మాత్రమే ఆగిపోతుంది.

నేర విచారణ అప్పీలు అధికార పరిధి: క్రిమినల్ అప్పీల్ నంబరు17/1951

క్రిమినల్ రివిజన్ నంబరు1533/1950 లో 22-1-1951 తేదీన పాట్నాలోని హై కోర్టు (ఇమామ్ జె) వెలువరించిన తీర్పు మరియు ఉత్తర్వును సవాలు చేస్తూ దాఖలైన అప్పీలు.

[అప్పీలుదారుల తరపు యస్.వి.నిస్షూ (వి.యస్.సఫీర్ మరియు కె.ఎస్.అగర్వాల్ తో)

ప్రతివాదితరపు ఎవరూలేరు.

1951, మే 24 తీర్పు రాసి వాలువరియిసూవరు

పతంజలి శాస్త్రి, జె. – సెషన్స్ జడ్జి, పర్భణీయ, అప్పీలుదారులను నిర్దోషులుగా ప్రకటిస్తూ వెలువరించిన ఉత్తర్వులను పక్కనపెట్టి వారి పునర్విచారణకు ఆదేశిస్తూ జారీ చేసిన హైదరాబాద్‌లోని హై కోర్టు ఉత్తర్వును సవాలు చేస్తూ స్పెషల్ లీవ్ (ప్రత్యేక అనుమతి) ద్వారా ఈ అప్పీలు దాఖలైంది.

పోలీసు పటేల్ బిషప్ పోలీసు ఠాణాలో దాఖలు చేసిన ఫిర్యాదు మరియు అతని సూచనల ప్రకారం అప్పీలుదారులు పైన భారతీయ శిక్షాస్మృతి సెక్షన్లు 147, 148, 323, 324, 326, 302 మరియు 302/149 అభియోగానికి గురిచేయబడ్డారు. ప్రాసిక్యూషన్ కథనం ప్రకారం ....1949 నవంబరు 29వ తేదీ ఉదయం 10 గంటలకు ఫిర్యాది తన పొలంలో వరిపంట కోస్తుండగా బల్లేలు, లాఠీ ఇంకా ఇతర ఆయుధాలతో పాటు ఓ యాభైమంది గుంపుగా పొలంలోకి వచ్చారు. గుంపును నడిపే 1వ అప్పీలుదారు లోగేందర్ రావు మిగిలివున్న వివాదాలన్నింటినీ పరిష్కరించాల్సిందిగా ఫిర్యాదిని దబాయించి అడుగుతూ, వివాదాలు గనక పరిష్కరించకపోతే వరిని తీసుకుపోవడానికి అనుమతించనన్నాడు. దాంతో అక్కడ వాగ్వాదం చోటు చేసుకుంది. వెంటనే, లోగేందర్ దాడి చేయాల్సిందిగా తన మనుషులను ఆదేశించాడు. అప్పుడు లోగేందర్ ఇంకా అతని మనుషుల్లో ఒకరైన హరిహర బల్లెంతో కంగాలీను కొట్టడంతో అతను కింద పడి అక్కడికక్కడే మరణించాడు. పోలీసులకు సమాచారం అందించడంతో వాళ్ళు కేసు దర్యాప్తు చేసి అభియోగ పత్రాన్ని దాఖలు చేశారు. విచారణకుగాను అప్పీలుదారులను సెషన్సుకు పంపే మెజిస్ట్రేటు ప్రాథమికంగా కేసు రూపొందించబడిందని గుర్తించి అప్పీలుదారులను సెషన్స్ కోర్టుకు విచారణకు పంపారు.

లోగేందర్ సోదరులు మహేంద్ర మరియు దేవేందర్ లు (అప్పీలుదారులు 2 మరియు 3) దండభోల గ్రామంలో లేరని ఆ గ్రామంలోని భూముల్నీ గత పంపకంలో లోగేందర్‌కు కేటాయించబడినందున ఆ గ్రామంతో తమకు ఎలాంటి సంబంధం లేదని,

సంఘటన జరిగిన రోజు లోగద్దర గ్రామంలోనే లేడని, అయితే వెంటనే వచ్చాడంటూ అప్పీలుదారులు ఇతర విషయాలతోపాటుగా పేర్కొంటూ తప్పుడు మోపబడిన నేరాన్ని అంగీకరించలేదు. లోగద్దర గ్రామంలోకి రావడంతోటే గ్రామంలోని అతని శత్రువుల కోరికమేరకు అతనిని సంఘటనా స్థలానికి ఈడ్చుకుపోయారని, అంతకు కొంతసేపు అక్కడికి వచ్చిన సబ్ ఇన్‌స్పెక్టర్ అతనిని అదుపులోకి తీసుకున్నారని పేర్కొన్నారు. అయితే గ్రామంలో రెండు వర్గాలు ఉన్నాయని, ఒకటి ఫిర్యాది బంధువు హరీమోహన్, మరొకటి లోగద్దర నేతృత్వంలోనిదని ఇంకా వీటితోపాటుగా అనేక రెవెన్యూ, క్రిమినల్ ప్రొసీడింగులు ఉన్నాయని మరియు ఈ నాయకుల కుటుంబాల మధ్య చిరకాలంగా శత్రుత్వం ఉందని తత్ఫలితంగానే అప్పీలుదారులపైన ఈ తప్పుడు కేసును చొప్పించారనికూడా పేర్కొన్నారు.

సెషన్స్ జడ్జి సాక్ష్యాధారాలను నిశితంగా పరిశీలించి అప్పీలుదారులు ఆరోపించినట్లుగా ముఠా తగవులు ఉండడం నిజమేనని నిర్ధారించారు. అయితే, నేర సమయాన నేరం జరిగినచోటగాక, మరొక చోట ఉన్నారన్న (యాలిబై) అప్పీలుదారుల వాదన సంతృప్తికరంగా లేదని "కనీస ప్రాసిక్యూషన్ పేర్కొన్న వాస్తవం", ఆయన గమనించడం కొనసాగిస్తూ, "ప్రతివాదం (డిఫెన్స్)తో మిథ్య అని నిర్ధారించలేరు లేదా ప్రతివాదంలోని బలహీనత ప్రాసిక్యూషన్‌కు బలం కలిగించడానికి ప్రాతిపదిక కాదు. ప్రాసిక్యూషన్ నిర్ణయానికి అది కట్టుబడాలి మరియు అది చెప్పిన కథను ప్రాథమిక దశలోనే నిరూపించగలగాలి. నిందితులను దోషులుగా నిర్ధారించేముందు ప్రాసిక్యూషన్ ఆరోపించిన సంఘటన తీరు నిస్సందేహంగా నిర్ధారించబడాలి." ఈ విధంగా కేసుపైన దృష్టి సారిస్తూ మరియు సంఘటన జరిగినప్పుడు అతను పండించిన వరిపంట కోతల పనిలో ఉన్నాడని ప్రాసిక్యూషన్ పేర్కొన్న విషయాన్ని గమనించిన సెషన్స్ జడ్జి, ప్రత్యేక వారసీక చేసిన ప్రాసిక్యూషన్ సాక్షుల వాంగ్మూలాలను విమర్శనాత్మకంగా పరిశీలించి ప్రాసిక్యూషన్ కథనం ఆమోదయోగ్యం లేదన్న నిర్ణయానికి వచ్చారు. తనను చిన్నప్పటినుంచి పెంచి పెద్దచేసిన

తన అమ్మమ్మను పేరస మణి వద్దనుంచి బటై పరిహార ఒప్పందాన్ననుసరించి భూమిని తీసుకున్నట్లుగా చెప్పబడుతున్న పౌలర్ వయస్సు 19 సంవత్సరాలు, అవివాహితుడు. ఇంకా ఇప్పటికీ తన అమ్మమ్మతో కలిసి ఉంటున్నాడు. అతను ఏ ఇతర వ్యక్తితో బటైదారుగా ఉన్నట్లుగా క్లెయిము చేయడంలేదు. "ఈ సందర్భంలో" జడ్జి చెప్పారు కొనసాగిస్తూ "తనబాల్యమునుండి కన్నబిడ్డను పెంచి పెద్ద చేసిన అమ్మమ్మను జీవితకాలంలో పౌలర్ తన మామ (తల్లి సోదరుడు) భూమిలోని కొంతమేర సాగుచేయటానికి అనుమతించే విషయాన్ని నమ్మటానికి తగిన కారణం నాకు కనిపించడంలేదు." లేదు ఇది విశేషించదగినదిగా లేదు, అవివాహితుడు మరియు చిన్నప్పటినుండి ఏవిధమైన ఇబ్బంది లేకుండా జీవించే ఆ యౌవనకుడు పౌలర్ తన మామ (తల్లి సోదరుడు) భూమిలో బటైసాగు చేసేపనిని తనే స్వయంగా చేపట్టుచున్నాడని, తీర్పులో (పేరా .14) వర్గములో పేర్కొనబడిన ప్రకారంగా, మరీ ముఖ్యంగా అధిక వ్యయ ఖర్చుల నేపథ్యంలో." అందువల్ల, పౌలర్ సాగుకోసం తన అమ్మమ్మ లేదా మామయ్యల భూమిని బటైదారుగా కలిగివున్నాడని మరియు సంఘటనజరిగిన సమయంలో అతను భూమిలోని వరిపంటను కోసే పనిలో వున్నాడన్న మొత్తం కథనాన్ని ఆయనవిశ్వసించలేదు. ఆయనదృష్టిలో ఈ తప్పుడు కథనం ఆయన అభిప్రాయం ప్రకారం, "సంఘటన జరిగినట్లు ఆరోపించబడిన విధానానికి సంబంధించి ప్రాసిక్యూషన్ కేసును తీవ్రంగా ప్రభావితం చేసింది". ఇదేకాదు, ఆయన ప్రాసిక్యూషన్ సాక్షుల వర్గములో అనేక అంతరాలు మరియు వైరుధ్యాలను కూడా కనుగొన్నారు, అవి ఆయన దృష్టిలో, ప్రాసిక్యూషన్ అసలైన వాస్తవాల దాపరికంలో దోషి అని చూడటానికి కారణమయ్యాయి. "అలాంటి అసలు వాస్తవాల దాపరికం దృష్ట్యా", జడ్జి "ఇది కొట్లాటయొక్క బాధ్యత మరియు రెండు వర్గాలలో ఏది పోరాటాన్ని ప్రారంభించిందో, ఏది ఆత్మరక్షణలో పనిచేసిందో నిర్ధారించడమన్నది నాకు నిర్ధారణగా కనిపించడం లేదు. ఈ నేపథ్యంలో జరిగినదానికి ఏదో ఒక వర్గాన్ని బాధ్యులుగా చేయడం అస్సలు సాధ్యం కాదు. ఈ దృష్ట్యా, ప్రాసిక్యూషన్

ఆరోపించిన సంఘటనల విధానం నిస్సందేహంగా వాస్తవమని నిర్ధారించబడనందున, ఈ పరిస్థితుల దృష్ట్యా, నిందితులు తప్పు మోపబడిన అభియోగాలకు సంబంధించి ఎలాంటి నేరాలకు క్షమకరంగా శిక్షించబడరని నేను భావిస్తున్నాను" అంటూ ముగించారు. తదనుసారం జడ్జి అప్పీలుదారులపై ఆరోపించబడిన సమస్త అభియోగాలనుండి వారిని నిర్దోషులుగా ప్రకటించారు.

ఆ ఉత్తర్వుకు వ్యతిరేకంగా ఫిర్యాది పోలీసు నేర శిక్షాస్మృతి సెక్షన్ 439 కింద హైకోర్టులో పునస్సమీక్ష పిటిషన్ దాఖలు చేశారు. సదరు పిటిషన్‌ను విచారించిన జడ్జి సాక్ష్యాధారాలను కొంతవరకు పరిశీలించి, అప్పీలుదారులను నిర్దోషులుగా ప్రకటించడమనేది అసహజంతోపాటు కూడుకుని యున్నందువల్ల సెషన్స్ జడ్జి తీర్పు అనుమతించదగినది కాదన్న నిర్ధారణకొచ్చారు. ఆయన అభిప్రాయానుసారం, "మొత్తం తీర్పు, ఈ విధమైన కేసులో, వాస్తవ దృక్పథం లేకపోవడాన్ని ప్రకటిస్తుంది. ఈ కేసులోని చిన్నపాటి వ్యత్యాసాలను చూసుకోవడంలోను మరియు కేసుకు సంబంధించిన ముఖ్యమైన విషయాలను విస్మరించడంలోను సెషన్స్ జడ్జి తమకు తమ పూర్తి అపసవ్యదర్శనం ప్రదర్శించారు" మరియు పోలీసు ద్వారా వారిని గురించి మరియు కోర్టుకు సంబంధించి ప్రాసిక్యూషన్ ప్రవేశపెట్టిన సాక్ష్యాన్ని తిరస్కరించడానికి సమర్థనీయమైన కారణం లేదు." అయితే, నేను ఇప్పుడు ఆదేశించబోయే కేసును పునః విచారణ చేపట్టినప్పుడు విచారణ కొనసాగించబోయే జడ్జి ఈ తీర్పులో నేను వెలిబుచ్చిన పరిశీలనలు వ్యాఖ్యల ప్రభావానికి లోనుకారాదని నేను కచ్చితంగా స్పష్టీకరిస్తున్నాను" అంటూ ఆయన మందలింపు సూచనతో ముగించారు.

అప్పీలుదారుల తరఫున మిస్టర్ నిస్సా రెండు వాదనలను లేవదీశారు. మొదటగా, నిర్దోషిగా ప్రకటించబడిన ఉత్తర్వుపైన కేవలం ప్రభుత్వ సూచనమేరకే హైకోర్టుకు అప్పీలు చేయడానికి వీలు కల్పించిన నేర శిక్షాస్మృతి సెక్షన్ 417 కు

సంబంధించినంతవరకు ప్రైవేట్ వాది సూచనమేరకు సెక్షన్ 439 కింద పునఃసమీక్ష పిటిషన్ అనర్హమైనది, మరియు రెండవది సెక్షన్ 439, సబ్-సెక్షన్ (4) ట్రయల్ జడ్జి వాస్తవాల నిర్ణయాలను తారుమారు చేయడంలో ప్రత్యేక కేసులో హైకోర్టు తన పునఃసమీక్ష అధికారాలను అధిగమించరాదని స్పష్టంగా సూచించింది. అయితే ప్రతివాది ప్రతివాది ప్రాతినిధ్యం వహించనందున మరియు అతని రెండవ మరియు ప్రత్యామ్నాయ వాదన అమలులో ఉంటుందని మేము భావిస్తున్నందువల్ల మొదటి నిస్సార మొదటగా పేర్కొనన వాదనపై ఎటువంటి అభిప్రాయాన్ని అయినా వ్యక్తం చేయడం అనవసరమని మేము భావిస్తున్నాము.

హైకోర్టులోని జడ్జి ఈ కేసులో సాక్ష్యాన్ని పూర్తిగా పరిశీలించలేదని మరియు నిర్ణయాలు అసహజతతో కూడుకుని ఉన్నాయని మరియు వాస్తవ దృష్టి కోణంలో వైరుధ్యం ఉన్న కారణంగా సదరు నిర్ణయాలతో విభేదించరాని పైన పేర్కొనబడిన తీర్పు నిరాకరణను గ్రహించవచ్చు. ఆయన కొనసాగిస్తూ మరియు "దిగువ కోర్టు వెలువరించిన తీర్పు ఎంతటి అసమంజసమైనది స్పష్టంగా వ్యక్తపరుస్తూ సెషన్స్ జడ్జి ప్రాసిక్యూషన్ కథనాన్ని విశ్వసనీయత లేకపోవడానికి కారణమైన ప్రాసిక్యూషన్ సాక్షుల అంతరాలు మరియు కేసు పరిస్థితులు కేసును నిరూపించడంలో ప్రాసిక్యూషన్ విఫలమైందని నిర్ధారణకు రావడానికి ఎటువంటి సమర్థనీయమైన ఆధారాన్ని అందించలేదు. నిర్దోషిగా విడుదల చేయబడిన ఉత్తర్వుపై పునఃసమీక్షలో విచారణ పరిధిని హైకోర్టులోని జడ్జి సబబుగా అంచనా వేయలేదని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము. సెక్షన్ 439, సబ్-సెక్షన్ (1) కింద హైకోర్టు తన విచక్షణాధికారంతో, సెక్షన్ 423 ద్వారా అప్పీలేట్ కోర్టుకు ఇచ్చిన ఏ అధికారాలైనను వినియోగించడానికి అధికారం ఇచ్చినప్పటికీ, సబ్ సెక్షన్ (4) ప్రత్యేకంగా కనుగొనన నిర్దోషిగా విడుదల చేసే వాస్తవాంశాన్ని నేరస్థునిగా మార్చే అధికారాన్ని మినహాయిస్తుంది. నిర్దోషిగా ప్రకటించిన ఉత్తర్వుకు

వ్యతిరేకంగా ఒక ప్రైవేట్ పక్షం దాఖలు చేసిన పునస్సమీక్ష పిటిషన్‌ను పరిష్కరించడంలో, హైకోర్టు ఎటువంటి లోపం లేనప్పుడు, సాక్ష్యాధారాలను తిరిగి అంచనా వేయవచ్చు మరియు నిర్దోషిగా విడుదల చేసే వాస్తవాంశాన్ని రద్దు చేయవచ్చని దీని అర్థం కాదు కేవలం అది నిర్దోషిని నిర్దోషిగా గుర్తించడం మరియు తిరిగి విచారణకు ఆదేశించడం ద్వారా అతనికి శిక్ష విధించడం మాత్రమే ఆగిపోయింది. ట్రయల్ కోర్టు తీర్పును కేవలం "వక్రమైనదిగాను" మరియు "దృక్పథంలేనిదిగాను" అభివర్ణించడం ద్వారా కేసులోని సాక్ష్యాధారాలను ట్రయల్ కోర్టు సాక్ష్యము యొక్క విలువను గ్రహించటాన్ని ఆధారంగా చేసుకుని హై కోర్టు కనుగొన్న వాస్తవాలను రద్దు చేయదు. కోర్టు నిర్దోషిగా ప్రకటించటాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ ప్రైవేట్ పార్టీ దాఖలు చేసిన పునస్సమీక్ష దరఖాస్తును దిగువ కోర్టులోని జడ్జి సబ్-సెక్షన్ (4) ను మాత్రమే అమలుపరుస్తూ చేసింది ఇది, అయితే, మా అభిప్రాయం ప్రకారం సరిగ్గా సాధ్యము కాలేదు. నిస్సందేహంగా జడ్జి అప్పీలుదారులను దోషులుగా నిర్ధారించకుండా, కేసును పునఃవిచారణ చేపట్టమన్నప్పుడు జడ్జి తీర్పులో వెలిబుచ్చిన పరిశీలనలు వ్యాఖ్యలు ప్రభావానికి లోను కారాదంటూ మందలింపు సూచన చేయడం జరిగింది. అయితే ఆయన అప్పీలుదారులకు వ్యతిరేకంగా వాచికలతో నిజంగా బరువు మోపరనడంలో కించిత్ సందేహం నెలకొంది మరియు కేసును పరిశీలించే ఏ సబార్డినేట్ న్యాయాధికారికైనా ప్రాసిక్యూషన్ సాక్షుల విశ్వసనీయత మరియు సాధారణ పరిస్థితులలో తీర్పులో వ్యక్తీకరించబడిన బలమైన అభిప్రాయాలకు పక్కన పెట్టడానికి కష్టసాధ్యమనిపించవచ్చు.

హైకోర్టులోని జడ్జి ఈ కేసును తను వ్యవహరించే పద్ధతిలో పరిష్కరించడంలో తన పునస్సమీక్ష అధికారాలను అధిగమించినట్లుగా మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము మరియు అప్పీలుదారులపైన పునః విచారణ ఉత్తర్వు పక్కన పెట్టబడింది.

సెషన్స్ జడ్జి వెలువరించిన నిర్దోషిత్వపు ఉత్తర్వు పునరుద్ధరించబడింది.

అప్పీలు అనుమతించబడింది. అప్పీలుదారు ఏజెంట్ : కుందన్ లాల్ మెహతా